

29.04.2021

POL-2021-30405

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi väestötietojärjestelmästä annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:n muuttamisesta

Keskusrikospoliisin lausunto

Asian tausta

Valtiovarainministeriö on 22.3.2021 pyytänyt Keskusrikospoliisilta lausuntoa luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi väestötietojärjestelmästä annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:n muuttamisesta.

Asetusehdotuksessa esitetään muutettavaksi henkilötunnuksen määräytymistä koskevaa väestötietojärjestelmästä annetun asetuksen 2 §:n 2 momenttia. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset henkilötunnukseen lisättävistä uusista merkeistä, joilla ilmaistaisiin henkilön syntymävuosisata. Uusia välimerkkejä annettaisiin, kun kyseiselle syntymäpäivälle ei ole enää annettavissa nykyisin käytössä olevia välimerkkejä.

Ehdotuksen mukaan 2000-luvulla syntyneillä otettaisiin nykyisen A-kirjaimen lisäksi käyttöön kirjaimet B, C, D, E, F, H, J, K, L ja M. 1900-luvulla syntyneillä puolestaan otettaisiin nykyisen yhdysmerkin (-) lisäksi käyttöön kirjaimet Y, X, W, V, U, T, S, R, P ja N. 1800-luvulla syntyneiden osalta ainoana välimerkkinä säilyisi nykyinen plusmerkki (+), eikä siihen tehtäisi muutoksia.

Ehdotettu asetukset on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023.

Keskusrikospoliisin lausunto

Yleistä

Keskusrikospoliisi pitää asetusehdotusta perusteltuna ja tarpeellisena ottaen huomioon, että ehdotuksen tavoitteena on varmistaa henkilötunnusten riittävyys tulevaisuudessa. Ilman esitettyä muutosta henkilötunnusten on arvioitu loppuvan tietyiltä kriittisiltä päiviltä noin 2-3 vuoden kuluessa. Kuten asetusehdotuksen perustelumuihistiossakin on todettu, käytettävissä olevien henkilötunnusten riittävyys on varmistettava henkilötunnusten häiriöttömän myöntämisen ja käyttämisen takaamiseksi.

Asetusehdotuksen perustelumuihistiossa on selvitetty ehdotetun muutoksen ohella useita vaihtoehtoja, joilla henkilötunnusten loppuminen voitaisiin tulevaisuudessa välttää. Vaihtoehtona on mainittu muun muassa ratkaisu, jossa

kaikille ihmisille annettaisiin kokonaan uusi henkilötunnus. Keskusrikospoliisi katsoo, että toimivin ratkaisu on asetusehdotuksen mukainen vaihtoehto, jossa ongelma on ratkaistu uusilla henkilön syntymävuosisadan ilmaisevilla välimerkeillä.

Vaikutusten arviointi

Henkilötunnuksen rakenteen muuttumisen vaikutukset näkyvät ennen kaikkea uudistuksen edellyttäminä muutoksina tietojärjestelmissä. Tietojärjestelmien päivittämisestä puolestaan aiheutuu lisäkustannuksia. Uusien väli-merkkien käyttöönotosta henkilötunnuksissa aiheutuvat kustannukset on arvioitu asetusehdotuksen perustelumiestiossa kustannusvaikutuskyselyjen ja haastattelujen perusteella. Valtionhallinnon osalta kertaluonteisten kustannusten on arvioitu olevan 6 400 000 euroa.

Tietojärjestelmien päivittämisestä aiheutuu kustannuksia myös poliisissa. Poliisin valtakunnallisten rekisterien rekisterinpitäjä on Poliisihallitus, minkä johdosta Keskusrikospoliisi katsoo, että sillä ei ole edellytyksiä arvioida asetusehdotuksen taloudellisia vaikutuksia mainittujen rekisterien osalta.

Keskusrikospoliisissa Rahanpesun selvittelykeskus ylläpitää rahanpesurekisteriä. Rahanpesurekisterin osalta Keskusrikospoliisi arvioi, että henkilötunnuksen rakenteen muuttamisen johdosta rekisteriin tehtävät muutokset on mahdollista toteuttaa pääosin selvittelykeskuksen omien asiantuntijoiden toimesta. Arvioitu työmäärä on rekisteriin tehtävien muutosten osalta noin 15 työpäivää. Tämän lisäksi muutos edellyttää todennäköisesti ohjeiden ja koulutusaineiston laatimista, jonka työllistävän vaikutuksen arvioidaan olevan korkeintaan 10 työpäivää. Yhteensä arvioitu työmäärä on siten rahanpesurekisterin osalta noin 25 työpäivää.

Voimaantulo

Ehdotettu asetukset on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023, mikä merkitsee, että henkilötunnuksen rakenteen uudistamisen edellyttämät tietojärjestelmämuutokset tulisi lähtökohtaisesti toteuttaa mainittuun ajankohtaan mennessä. Keskusrikospoliisi katsoo, että annettu siirtymäaika on mahdollinen. Keskusrikospoliisin arvion mukaan tietojärjestelmämuutokset kyetään Keskusrikospoliisin rekisterien osalta toteuttamaan 1.1.2023 mennessä edellyttäen, että asetukset annetaan vuoden 2021 aikana.

Muita huomioita

Poliisin toiminnan osalta Keskusrikospoliisi pyytää kiinnittämään huomiota siihen, että poliisi hyödyntää peitetyössään henkilöllisyyttä osoittavia asiakirjoja, joissa on tekaistu henkilötunnus. Poliisilain 46 §:n 2 momentin mukaan poliisi saa käynnissä olevan tai tulevaisuudessa toteutettavan salaisen tiedonhankintakeinon käytön suojaamiseksi muun muassa valmistaa ja käyttää vääriä asiakirjoja. Säännöksessä vääriillä asiakirjoilla viitataan esimerkiksi henkilöllisyyttä osoittaviin asiakirjoihin, kuten passeihin, ajokortteihin ja henkilökortteihin, joissa on mukana virheellinen henkilötunnus.

Tällä hetkellä poliisin peitetehtävissä operoivat henkilöt ovat syntyneet 1900-luvulla ja oletuslähtökohta on, että he ovat saaneet henkilötunnuksen syntyessään. Kuten edellä on käynyt ilmi, 1900-luvulla syntyneillä välimerkki on yhdysmerkki. Tämä huomioon ottaen Keskusrikospoliisi pitää tärkeänä, että myös uusien välimerkkien käyttöönoton jälkeen poliisin salaisen tiedonhankinnan käyttöön varmistetaan sellaisia henkilötunnuksia, joissa mainittu välimerkki on yhdysmerkki. Uudenmallinen henkilötunnus, jossa ehdotuksen mukaisesti välimerkinä on kirjain, voi herättää epäilyksiä asiakirjan aitoudesta rikollispiireissä ja johtaa peitehenkilön paljastumiseen.

Vastaava tilanne on mahdollisesti käsillä myös tulevaisuudessa 2000-luvulla syntyneiden peitehenkilöiden osalta.

Keskusrikospoliisilla ei ole asiassa muuta lausuttavaa.

Keskusrikospoliisin apulaispäällikkö Tero Kurenmaa

Ylitarkastaja Roosa Simula

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 29.04.2021 klo 15:28. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaimosta.